

Dūņu komposts lauksaimniecībā

Dārta Gātere

Pērnā gada nogalē uzsākām jaunu, apjomīgu sadarbības projektu NENUPHAR: Jauni pārvaldības modeļi uzlabotai augu barības vielu apsaimniekošanai un atkārtotai

izmantošanai. Projektu īstenošim līdz pat 2027. gada aprīlim kopā ar vēl 20 sadarbības partneriem no Latvijas, Lietuvas, Beļģijas, Grieķijas, Dānijas, Kipras, Slovākijas, Spānijas, Ungārijas un Vācijas. Sadarbības partneri ir gan zinātnes, gan uzņēmējdarbības un nevalstisko organizāciju pārstāvji, kopā veidojot daudzpusīgu komandu. Projekts tiek īstenots Apvārsnis Eiropa programmā (Horizon Europe) un tā kopējais budžets ir 5,7 milj. eiro.

Zemnieku Saeimas projektu komanda jau uzkrājusi ievērojamu pieredzi ar ūdeņiem saistītu projektu īstenošanā, un NENUPHAR šo pieredzi loģiski papildina, kā arī ļauj efektīvi izmantot līdz šim iegūtās zināšanas. Projekta galvenā ideja ir vienlaikus risināt divas problēmas – pārstrādāt organiskos atkritumus, kas var piesārņot ūdeņus, un piedāvāt lauksaimniekiem efektīvus un ekonomiski izdevīgus mēslošanas līdzekļus. Slāpekļa (N) un fosfora (P) ieguve no utilizējamiem atkritumiem un to izmantošana kā mēslošanas līdzekļi, ir abu problēmu risinājums. Tas ļauj par konkurētspējīgu cenu piegādāt lauksaimniekiem organisko mēslošanas līdzekļi un nodrošināt tīrāku augsni, gaisu un ūdeni. Tomēr šādu risinājumu ieviešana plašā mērogā prasa intensīvu darbu politikas, normatīvu un pārvaldības jomā, jo nepieciešams iesaistīt daudz ieinteresēto pušu.

Ar NENUPHAR aktivitātēm plānots risināt šīs vajadzības, izstrādājot jaunus apsaimniekošanas risinājumus, kas attiecas uz trim plaši izplatītām atkritumu plūsmām: kūstmēsliem (kautuvju atkritumproduktiem), notekūdeņu dūņām un piena pārstrādes notekūdeņiem. Saistībā ar katru no šīm atkritumu plūsmām tiks veikti gan teorētiska izpēte, gan arī praktiski pētījumi un demonstrējumi.

Rezultātā izstrādātās pieejas tiks demonstrētas trīs ģeogrāfiski atšķirīgos reģionos. Latvijā un Lietuvā, Lielupes upes baseina teritorijā, demonstrēsim kompostētu notekūdeņu dūņu iestrādi augsnē lauksaimniecībā izmantojamās zemēs. Kompostētas notekūdeņu dūņas ir līdz šim nepietiekami izmantots resurss lauksaimniecībā, kas var sniegt vides un ekonomiskos ieguvumus, ja tiek pielietots pareizi. Paredzēts, ka Latvijā un Lietuvā demonstrējumi tiks veikti sešos dažādos laukos, un rezultāti būs noderīgi turpmākai metodes izmantošanai. Šim nolūkam cieši sadarbojamies ar zinošiem Latvijas partneriem no Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (LBTU) un Latvijas Ūdensapgādes un Kanalizācijas Uzņēmumu Asociācijas (LUKA), kuru pieredze ūdeņu piesārņojuma mazināšanas jomā ir ievērojama, kā arī ar Lietuvas partneriem no Vitauta Dižā Universitātes (VDU) un Nacionālās reģionālās attīstības

Nenuphar projekta ietvaros viesojāties Spānijā, viņu demo objektā. Drošā attālumā no apdzīvotām vietām atrodas kompostēšanas laukums, kurā kompostē no biogāzes ražošanas iegūto digestātu (kas sastāv no cūku šķīdriem un kautuvju atkritumproduktiem) un notekūdeņu dūņas. Smaku bildē neieliksi...

aģentūras (NRDA). Kopīgi gan veidosim metodiku dūņu kompostēšanai un iestrādei augsnē, gan meklēsim ceļu pie lauksaimniekiem un organizēsīm demonstrējumus, kā arī novērtēsīm rezultātus un veidosīm ieteikumus.

Savukārt Spānijas partneri Ebro upes baseina teritorijās valsts ziemeļos pārstrādās un lauksaimniecībā izmantos cūku mēslu un kautuvju atkritumu kompostu, kas iegūts biogāzes ražošanas procesā, bet Ungāru un Slovaķu partneri Donavas upes baseina teritorijās pārstrādās notekūdeņus, kas radušies piena pārstrādes rezultātā. Šie jau ir ģeogrāfiski, klimatiski un ekonomiski atšķirīgi reģioni, bet dažādību vēl pastiprinās projekta partneri no Kipras un Bornholmas (Dānijā). Šajās salās paredzēts ņemt vērā visu trīs iepriekšminēto upju baseinos secināto un šos pasākumus atkārtot. Protams, jāņem vērā, ka ne visi pasākumi būs pārņemami tiešā veidā, jo visi reģioni ir ne tikai ģeogrāfiski atšķirīgi, bet arī pārstrādājamo atkritumu sastāvs var būt mainīgs. Tieši tāpēc būtiska nozīme būs sadarbībai metodiku izstrādē un metodikās būs jāatzīmē faktori, kas var mainīties atkarībā no dažādiem apstākļiem.

Kopā demonstrējumos iesaistītajos reģionos dzīvo ap 5,4 miljoni iedzīvotāju un to platība ir 109 000 km², tāpēc projekta ietekme ir visai plaša.

Līdz šim projektā esam paspējuši uzsākt dažādas aktivitātes, tostarp apkopojam informāciju par esošo situāciju un sākam veidot metodiku notekūdeņu dūņu kompostēšanai un iestrādei. Apmeklējam pieredzējušus notekūdeņu dūņu kompostētājus Liepājas Notekūdeņu attīrīšanas iekārtās, un uzzinājam visu nepieciešamo par līdzšinējo dūņu kompostēšanas tehnoloģiju, kā arī noteicām paši sev mājasdarbus, lai veiksmīgi noritētu turpmākā sadarbība.

Ņemot vērā projekta apjomu un mērķi rezultātus izplatīt aizvien plašākam lauksaimnieku un citu iesaistīto pušu lokam, projektā paredzētas arī tādas aktivitātes, kurās tiks iesaistīti lauksaimnieki. Tāpēc aicinām sekot līdz ziņām un aicinājumiem piedalīties semināros un citos pasākumos.

